

Klimapåmindelsen ved Christiansborg 14. december 2023

Vandet i Palæstina/Israel Af Morten Thing

Befolkningen på Vestbredden på ca. 2.385.615 (juli 2004) er primært palæstinensisk. Derudover bor der ca. 275.000 israelske bosættere på og omkring 200.000 i Østjerusalem. Israel har den overordnede militære kontrol. 40% af området er under begrænset palæstinensisk civilkontrol.

Mellemøsten har tre vandressourcer: kilderne i Libanon, den nedre del af floderne Eufrat og Tigris, som løber fra Tyrket til Persiske bugt. Disse to er uden for Israels rækkevidde. Den tredje derimod, er Jordanfloden og Tiberiassøen. Derudover er der to underjordiske grundvandsbassiner, Kystbassinet og Bjergbassinet under Karmelbjerget. Libanon er det eneste land uden vandproblemer i MØ. Drikkevand hentes fra Tiberiassøen gennem det nationale vandtransportsystem.

Israel har for lidt vand til en moderne industrikultur og frem for alt til et højintensivt landbrug. Det israelske vandforbrug overstiger det bæredygtige forbrug, som defineret af den naturlige tilstrømning. I 2009 var det over 1 mia m² fersk vand. Det ses ikke mindst på Tiberiassøen (Geneseratsøen), hvor vandspejlet er faldet med 5,1 m, Det døde Hav er ved at tørre ind og vandstanden i grundvandsbassinerne ligger på det lavest registrerede niveau nogensinde.

Til den zionistiske ideologi hører ideen om, at zionisterne fik ”ørkenen til at blomstre”. Det gjorde de nemlig ikke, men det vil de fortsat gerne indfri. Også fordi Negev-ørkenen udgør mere end halvdelen af landets territorium kræver det intensiv kunstvanding, og Israel er målt på BNP et industriland. Selvom landbruget står for ca. 3% af BNP bruger det ca. 58 % af vandet. Landbruget modtager også betydelige subsidier. Israel har prøvet at forøge mulighederne gennem afsaltning af havvand, kvoter og prisdifferentiering.

Det var vandressourcerne, der var den direkte årsag til erobringen af Vestbredden, Gaza og Golan i 1967. Seksdageskrigen blev fremprovokeret af kampe mellem Syrien og Israel i årene op til krigen i forbindelse med mindre israelske angreb på syriske vandudvindingsanlæg ved Jordanflodens og Tiberiassøens tilløbskilder i Golanhøjderne. Med den hurtige lynkrig erobrede Israel både Golan, kilderne og hele Jordanflodens vestbred.

I forbindelse med Osloaftalerne i 1995 blev der også aftalt en fordelingsnøgle baseret på den estimeret bæredygtige udvindingsmulighed. Her fik palæstinenserne tildelt 118 mil. m² mens israelerne fik 483 mil. m² af vandressourcerne på Vestbredden, dvs. Bjergbassinet.

Området blev inddelt i et A, B og C-område. De palæstinensiske myndigheder havde adgang til fragmenterede områder i A og B, mens hele C-området, som omfatter ca. 60% af området, var under IDF's kontrol og omfatter ikke mindst områderne ud mod Jordanfloden.

I hele ordningen ligger det overordnede princip hos israelerne. Det har vandmæssigt ført til en dramatisk udpining af Bjergbassinets ressourcer og en forringelse af palæstinenserne levevilkår og muligheder. Dels med vandforbruget til husholdningerne, som fører til en daglig kamp for palæstinenserne med bosætterne og militæret. Dels med deres landbrug, som vil sige udtørring i de palæstinensiske landbrug pga af bortledning af vand til brug i Israel. Bjergbassinets kapacitet er estimeret på 679 mil. m² (1999), men udvindingen er på 1.009,8 mil. m². Overforbruget er næsten udelukkende israelsk (388,6 overfor 20,2 mil. m²).

Verdenssundhedsorganisationen WHO anbefaler minimum 100 liter vand dagligt pr. person til det samlede forbrug til husholdning, hygiejne, erhvervsformål m.v. Palæstinenserne får i gennemsnit 60-70 liter vand. I Israel bruges 240-280 liter – og i de israelske bosættelser på Vestbredden 360-420 liter. I Danmark bruger vi 188 liter.

218 palæstinensiske lokalsamfund er slet ikke koblet op på vandnetværket. Det svarer til 200.000 mennesker – 10 % af befolkningen på Vestbredden. Som besættelsesmagt siden 1967 har Israel brugt minimale ressourcer på at udbygge infrastruktur og vandledninger i de palæstinensiske områder – trods høje skatteopkrævninger. Derfor må palæstinenserne købe vand af israelerne til en mangedoblet pris. Nogle landsbyer må hente vand i tankbiler, og den israelske hær kan finde på at blokere vejene f.eks. syd for Hebron, hvor tankvogne er beboernes eneste mulighed for vandforsyning. Bønderne forsøger at samle regnvand i cisterner, i huler i bjergene eller i damme på markerne om vinteren. Opdager israelerne vanddepoterne, risikerer bønderne at få dem ødelagt.

I 2009 skrev Kristeligt Dagblad:

”I dag bruger Israel fire gange så meget vand pr. indbygger som den palæstinensiske befolkning, skriver Amnesty i en rapport, som bliver offentliggjort i dag. Tallene svarer til dem, Verdensbanken tidligere i år regnede sig frem til. Amnesty konstaterer også, at de 450.000 bosættere på Vestbredden med deres swimmingpools og sprinkleranlæg tilsammen bruger langt mere vand end de 2,3 millioner palæstinensere i området.”

På mange bakketoppe på Vestbredden ligger jødiske bosættelser i nybyggede huse, som året rundt har adgang til vand i hanerne. I de tørre perioder indføres restriktioner på, hvor meget israelerne må vande deres haver, fylde swimmingpool og vaske deres biler. Kun et par kilometer derfra må palæstinensiske kvinder klare madlavningen og opvasken med vand fra en ti liters plastic dunk, som er båret flere hundrede meter til huset.

Der er ikke etableret en eneste ny boring på Vestbredden siden Israels besættelse i 1967 ifølge Verdensbanken. Her spiller Israels sikkerhedshensyn en rolle i en langsommelig godkendelsesproces.

Situationen i Gaza er om muligt endnu værre. Pga. befolkningstætheden i Gaza og det forurenede kystbassin nedenunder, var man afhængig af at købe israelsk kontrollerede forsyninger, suppleret med afsaltet havvand og forurenede grundvand. Det forurenede grundvand kommer af, at grundvandsniveauet er lavere end havvandsniveauet, hvilket får saltvand til at sive ind i det ferske grundvand.

Efter de israelske bosættelser blev fjernet i 2005 begyndte palæstinenserne på en forbedring af hele vandforsyningssystemet, men størstedelen af forbedringerne blev ødelagt af israelerne under overfaldet i 2008 og den efterfølgende israelske blokade ikke mindst af bygningsmaterialer gjorde det mere eller mindre umuligt. Den igangværende krig har ødelagt det hele.

Den "Beskyttelsesmur" som Israel siden efteråret 2003 har sat store ressourcer ind på at opføre, som et gigantisk anlægsprojekt ned igennem Vestbredden, ser ud til at blive regeringens modstykke til den berømte "National Water Carrier", som fører overfladevand fra Tiberias søen til Negev ørkenen. Oprindeligt erklærede den Israelske hær, at muren omtrent ville komme til at følge "den grønne linie", der er den uofficielle betegnelse for grænsen mellem Israel og den besatte Vestbred.

Det vakte politisk modstand blandt bosætterne og den israelske højrefløj, som frygtede, at det ville medføre en de-facto anerkendelse af den grønne linie som grænsen for en palæstinensisk stat, og dermed en isolering af bosættelserne. Siden er "Muren"s forløb blevet ændret flere gange, angiveligt for ikke at isolere forskellige bosættelser, men også, hvad der efter palæstinensisk opfattelse bliver mere og mere tydeligt, - for at konsolidere Israels greb om de mest produktive brøndboringer, og dermed garantere fortsat kontrol over de rigeste dele af Bjergbassinet.

Det er ikke alle dele af bjergbassinet, der er lige tilgængelige for udvinding. Både landskabsgeografien og de geologiske forhold gør, at visse områder er mere velforsynede med ferskvand, og lettere at udvinde end andre. Derfor har det afgørende betydning for udnyttelsesmulighederne af bassinet, i hvilke geografiske sektioner af bassinet man etablerer brøndboringerne. Både blandt israelske og palæstinensiske geologer og hydrologer er det velkendt, hvor i området de vigtigste brøndboringer findes, og kontrollen over disse boringer kan sikre reel kontrol over den dominerende del af bassinets ressourcer, uanset om hovedparten af arealet over bassinet i øvrigt overlades til andre.

Efterhånden som konstruktionen af den Israelske sikkerhedsmur skrider frem, er der flere og flere palæstinensiske eksperter og internationale NGO-observatører der påpeger, at murens forløb meget nøje ser ud til at være planlagt, så bassinområderne med de vigtigste udvindingsmuligheder kommer til at ligge Vest for muren. Med andre ord tyder placeringen af muren på, at det er vandressourcerne lige så meget som bosættelserne, der har været afgørende for dens geografiske forløb.

I 2006 satte en flerårig tørke hele systemet under pres, som gjorde, at Israels pres blev videreført til et pres på palæstinenserne. Selv om Israels mange krige mod palæstinenserne også er en voldsom forurening for slet ikke at tale om ødelæggelserne, så er kampen om vandressourcerne den helt grundlæggende.